

Het nut van excursies

Jan Rip

Van alle leervormen in het onderwijs is de excursie wel de meest bijzondere. Vaak wordt een excursie gezien als een ontspannend uitje of als een evaluerend toetje op een opleiding.

Een excursie kan, mits goed voorbereid, tal van leermomenten opleveren.

Een leervorm komt niet zomaar uit de lucht vallen. Hij wordt afgeleid van de specifieke leerdoelen die voor een bepaald onderwerp zijn geformuleerd. Gaat het bijvoorbeeld om het puur overdragen van kennis, dan is de vertelvorm of collegevorm een geschikte leervorm. Vaak is dit overdracht aan een groep cursisten, die niet alleen vanwege het kostenaspect als groep is samengesteld. Zo kan in een groepssituatie geschakeld worden naar de leervormen duomethode, vraagmethode of discussie. Hiermee wordt ervarend leren bereikt waarbij de cursist naast kennis ook inzicht verwerft. Op een excursie kan hetzelfde bereikt worden. In dit artikel wordt nader ingegaan op het onderwijskundig organiseren van een excursie in de bouwsector. Daarbij wordt gebruik gemaakt van materiaal uit de excursies die in het kader van de opleidingen Kostenskundige Bouw en Kostenadviseur Bouw hebben plaatsgevonden. Een excursie vraagt een aparte, incidentele organisatie en is veelal gericht op een unieke situatie, in tijd en plaats. Het is in feite een klein project, hierna project E te noemen. Het maakt niet uit of het een excursie naar een bouwplaats, een bestaand gebouw, een gebied in ontwikkeling, een bouwbeurs of een organisatie-in-bedrijf is, na het initiatief moet het project E gedefinieerd worden met vooral in het Programma van Eisen: 'waarom een excursie' en 'wat willen we er mee bereiken'?

Als we deze beschouwing toespitsen op een excursie naar een bouwplaats (gebouw of civiel werk in aanbouw) dan kunnen de redenen voor het houden van een excursie de volgende zijn:

- als cursusgroep in een andere omgeving bezig zijn;
- zelf actief kennis halen en inzichten verwerven;
- inspiratie opdoen voor advieswerk en in de cursus uit te voeren opdrachten;

- ervaren dat je met een ontwerpteam, projectgroep of bouwteam in de praktijk kan gaan kijken hoe daar iets opgelost is of wordt;
- bijdragen aan de ontwikkeling van de cursusmodule waarop het thema van de excursie het meest betrekking heeft.

Bij het ontwerp van een excursie naar een bouwplaats zijn er altijd een paar hobbels te nemen. De eerste hobbel is het vinden van een aansprekend project. Gelukkig zijn de cursistengroepen heterogeen samengesteld en zit er altijd wel een trotse opdrachtgever of bouwondernemer tussen. Een andere hobbel is het verkrijgen van toegang tot de bouwplaats. Daarom starten de excursies vaak om een uur of twee in de middag in de bouwkeet of het informatiecentrum, om daarna tegen half vier de bouwplaats op te gaan. Die kent dan veel vertrekkende bouwvakkers en de excursiegroep loopt dan niet in de weg. Voor het groepseffect is het goed om daarna filemijndend gezamenlijk te gaan eten. Het organiseren van de excursie zelf kan daarom ook tot de specifieke leerdoelen van een opleiding behoren. In dat verband is het uitvoeringsgereed maken een belangrijke fase. Tot dat laatste behoort het opstellen van de excursieaankondiging. Die

dient vroeg genoeg te komen om de cursisten ook enig voorwerk te laten doen, bijvoorbeeld via internet. Een voorbeeld van zo'n uitdaging is het volgende 'om over na te denken' in het kader van een excursie naar Living Tomorrow en Informatiecentrum IJburg (2004):

Is IJburg te ambitieus, een woonwijk uit een plas water optrekken (vergelijk de studies voor Schiphol in zee), hangt die investering niet als een molensteen om de nek van de kopers (grondprijis) of is de nabijheid bij centrum Amsterdam een garantie voor een geslaagde wijk, zonder de verkommering in Almere of Lelystad. Draait die molensteen de al te ambitieuze projecten met bijvoorbeeld consumentgericht bouwen niet de nek om of is consumentgericht bouwen al heel snel normaal gevonden, en zijn die extra kosten op de een of andere manier preventiekosten die de faalkosten (geen verkoopstroom) reduceren.

Belangrijke voorwaarde voor het bereiken van de leerdoelen is dat de gelegenheidsgever voor een excursie open en duidelijk is over zijn project. Bijdragen van opdrachtgever, architect, directievoerder/opzichter en uitvoerder horen in die sfeer geleverd te worden.

In de nazorgsfeer ligt het vragen aan de cursisten om van de excursie een korte impressie te maken en deze in eigen huisorgaan, op intranet, in een e-mailnieuwsbrief-van-de-zaak of dergelijke te publiceren. Op deze wijze wordt geleerd om – ook als bouwcostendeskundige – aan de weg te timmeren.

Maar waarom zou nu juist een bouwcostendeskundige op excursie naar een bouwplaats gaan? Wat heeft hij aan een blik in de praktijk van de uitvoerende bouw? Kan hij er wel tegen om bouwlucht te snuiven? Beperkt hij zich tot het begroten (stil op kantoor), of heeft hij ook wat

met budgetteren en budgetbewaking en al wat daar aan overwegingen en beslissingen onder ligt? En reeks uitlokkende vragen die draaien om een kernvraag: Wat moet de bouwcostendeskundige weten van de relatie tussen kwaliteit en kosten? Kwaliteit van zowel het object als van het proces. En kwaliteit van het object in de aloude Vitruvius driedeling *utilitas, firmitas* en *venustas*. Op een bouwplaats met een in aanbouw zijnd object is het meest de techniek (*firmitas*) te ervaren, ook de techniek die bij een opgeleverd gebouw niet meer zichtbaar is (zoals fundering, wapening en warmte-isolatie). Aangezien begrotingen gebaseerd zijn op de technische kwaliteit is een excursie in de bouwsector een uitstekende gelegenheid om dit bij te spijkeren of om te ervaren wat nog meer bijgespijkerd moet worden in het kader van een goede uitoefening van het bouwcostenvak.

Maar zo heet werd de soep nou ook niet weer gegeten bij de excursies die in de afgelopen jaren door de cursisten Kostendeskundige Bouw en Kostenadviseur werden aangedragen en georganiseerd. Zoals de excursies naar:

- Ontwikkelingsgebied Arnhem Centraal
- Koopgoot Mariënborg, Nijmegen
- Noord-Zuid lijn onder Amsterdam CS
- Beurs Domotica & Slim Wonen
- Rijksmuseum Amsterdam
- Rijkswaterstaat Westraven gebouw, Nieuwegein
- RGC Utrecht (Willem Arntsz Huis)
- Audax Textiel Museum, Tilburg.

Een uitstekende gelegenheid voor een lerende excursie is die van Young NVBK op 21 april a.s. in Amsterdam. Zie de achterkant van deze TBH.

